Elena Netcu

Legenda Emirului Nogai

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
NETCU, ELENA
Legenda emirului Nogai : roman / Elena Netcu. - Snagov : Letras, 2017-

ISBN 978-606-8935-09-6

821.135

Întreaga responsabilitate pentru conținutul acestei cărți aparține autorului.

Copyright 2017, Elena Netcu. Toate drepturile rezervate. Copyright 2017, Editura Letras.

Desen copertă: *Gheorghe Munteanu*
Corector: *Mihaela - Evelina Cernăţeanu*
Tehnoredactare: *Tănase Caraşca*
Design copertă: LETRAS

Carte distribuită de PIAȚA DE CARTE.

www.piatadecarte.net

email: **office@piatadecarte.com.ro**

Comenzi la tel. 021 367 5228 // 0787 708 844

Editura Letras

Pentru solicitări de publicare vă puteți adresa editurii, pe mail, la adresa **edituraletras@piatadecarte.com.ro**

Moto:

“... un lucru este sigur, fiule! Noi, tătarii, avem o menire divină pe pământ. Marele Tengri, Dumnezeul Cerului şi al Pământului, ne-a făcut pe noi, să fim stăpânii lumii. Tengri a creat lumea de dragul nostru. Păsările cerului ştiu că noi suntem stăpânii luminii şi ne slujesc numai pe noi, iar ele trăiesc datorită mărinimiei noastre. Animalele sălbatice din deşert mănâncă şi beau graţie împărăţiei noastre.”

(citat din roman)

CUPRINS

I. Scrisoare către prietenul meu, Timur Althai 7
II. COMPLOTUL 10
III. HIMERA DE LA NISTRU.....47
IV. ÎNTÂLNIRE CU HANUL BERCHE.....81
V. EXPEDIŢIE LA GURILE DUNĂRII 117
VI. MARELE SCIT DE LA DUNĂRE.....178
VII. CONFLICTE NEFASTE 227
POSTFAȚĂ 263
GLOSAR DE CUVINTE TĂTĂREŞTI.....266
Termeni din bucătăria tătărească 267
DESPRE AUTOR.....268

I.
Scrisoare către prietenul meu, Timur Althai

Dragă Timur, după nenumăratele noastre întâlniri, după ce am înţeles că nu găseşti răspunsuri la întrebările privind originea neamului tău, am decis să îţi încredinţez manuscrisul acesta pentru a înţelege că toate pe lumea asta au un început şi nimănui nu-i este îngăduit să judece de unde venim şi încotro ne îndreptăm. Dincolo de noi, există o forţă mai presus de orice care mişcă lumea asemenea unei corăbii pe mare.

Dacă tu crezi că neamul tău tătăresc a încăput într-o corabie în derivă, eu, Horia Suciu, istoric şi arheolog, vin cu mărturii culese de-a lungul vremii de cei dinaintea mea, ca să-ţi ofer o fărâmă din ceea ce a însemnat neamul tău tătăresc în lumea asta mare, fără sfârşit.

Pământul are răbdare să ducă povara istoriei lumii, iar noi, oamenii vremelnici, răscolim în adâncuri ca să ne descoperim rădăcinile, căutăm cu disperare şi, dacă nu găsim nimic, tot credem că începutul am fost noi şi că avem dreptul primului ocupant. De aceea fiecare dintre noi crede că lumea începe cu el.

Dacă mările ar avea grai, dacă munţii ar vorbi, dacă pietrele cu formele lor ciudate s-ar înscrie

într-un alfabet cu ajutorul căruia am descifra tainele popoarelor, nu ne-am mai grăbi să judecăm răul încrustat în rănile trecutului.

Timur, dragul meu prieten mai tânăr, neliniştile tale vin din necunoaştere. Îndoielile privind tradiţia neamului tău se vor risipi când vei înţelege că, indiferent de tradiţie, de datini, de norme, de legi nescrise, suntem egali în faţa lui Dumnezeu şi că trăim o singură dată.

Dacă fiica mea, Ana, ţi-a jurat iubire şi credinţă adâncă, iar tu ai primit-o în braţele tale cu aceeaşi neţărmurită iubire, înseamnă că nu putem schimba nimic din ceea ce vă este scris să trăiţi împreună. Ne bucurăm de orice clipă ca de o minune − ca de un răsărit de soare -, de roadele pământului, de adierea vântului, de binefăcătoarele ploi, pentru că toate fac parte din fiinţa noastră şi mor odată cu noi.

Am scris această carte ca să cunoşti drama neamului tău, să înţelegi măreţia tătarilor, dar şi prăbuşirea lor. De-a lungul timpului au luptat ca să supună şi au plătit pentru asta. Când un tiran cu o minte diabolică i-a îmbarcat pe toţi în nave deteriorate, plutind în derivă în mijlocul mării de Azov, femei, bătrâni copii nevinovaţi, bărbaţi, toţi de-a valma, s-au înecat, devenind jucării în faţa destinului. Când supravieţuitorii înotau în disperare prin valuri ca să se salveze, soldaţii au pregătit mitralierele şi-au înroşit apa cu sângele lor nevinovat. Cine va plăti pentru asta? te vei întreba neputincios.

Adâncurile mărilor şi ale pământului ascund aceste adevăruri cutremurătoare.

Timur, fii mândru că eşti tătar şi, oricât de mult ţi-ai căuta originile, să nu uiţi că neamul tău tătăresc a făcut istorie în aceste locuri cu mândrie şi onoare, aici, la Gurile Dunării!

II.
COMPLOTUL

Drum nesfârşit prin stepa cumană. Cât vezi cu ochii, întindere de păşune, vălurită de arbuşti şi tufe răzleţe, şerpuind printre cărări ce urcă domol spre coline îndepărtate. Din loc în loc se zărea o aglomerare de corturi ovale, altele pătrate, în culori închise ca nişte umbre sinistre printre falnicii copaci.

O mulţime de călăreţi înainta greoi pe drumul prăfuit. Cu mişcări lente, masa aceea de oşteni fantomatici se apropia într-o tăcere absolută şi ordine perfectă. În spatele lor, la orizont, rămâneau pâlcuri de fum împrăştiat de vânt, îmbâcsind aerul cu un iz de putregai.

Din loc în loc, păşunile erau întrerupte de întinderi de nisip, dealuri golaşe de culoarea untului la poalele cărora alţi cai păşteau în voie, alături de bivoli şi capre. Păreau nişte pete albicioase şi mişcătoare, urnite din loc de stăpânii lor.

Cu cât înaintai pe drumul străjuit de-o parte şi de alta de infinite întinderi de verdeaţă, îţi apăreau în faţa ochilor căruţe cu coviltir, unele pline cu mărfuri, aşteptându-şi stăpânul pentru a-şi continua drumul, altele răsturnate, ţinând de adăpost pentru animalele sălbatice din stepă. Îţi puteai închipui că acolo a avut loc un jaf, că un biet negustor a fost prăduit şi că şi-a pierdut viaţa în mod absurd, căzând victimă bandelor de hoţi sau răufăcătorilor.

Pe vremea aceea, tâlharii aşteptau la pândă în pâlcurile de arbuşti. Săreau ca nişte pantere asupra căruţelor pline cu mărfuri, jefuiau, omorau şi plecau într-o fugă nebună, pierzându-şi urma în norul de praf pe care-l lăsau în urma lor.

În expediţia din 1236 întreaga stepă cumană fusese luată în stăpânire de tătari. Totul se afla sub controlul giucizilor, însă primul mare moştenitor al ulusului lui Giuci a fost Batu-han, cel care a semnat actul de naştere al Hoardei de Aur. Tot acest mare han a stăvilit pericolul care domnea la tot pasul în stepa cumană, punând pază din loc în loc, încât negustorii nu mai aveau teamă de nimic. A trebuit însă să treacă câţiva ani până când s-a dus vestea că marele han îi protejează pe negustori. El dăduse poruncă paznicilor stepei să-i protejeze ca ochii din cap. În fosta stepă cumană domnea pacea. Niciun călător, niciun negustor, niciun misionar care traversau stepa nu se temeau de nimic.

Caravanele înaintau grăbit, încărcate cu mărfuri de tot felul, în special blănuri colectate de la vânătorii din satele răzleţe de pe malul Nistrului.

De-o parte şi de alta a drumului principal ce ducea în inima Asiei Centrale până departe, se vedeau numai *curgane,* nişte movile unde erau îngropaţi cumanii şi călăreţii mongoli care nu rezistau vitregiilor naturii sau care erau spintecaţi de săbii în confruntările dintre triburile tătare rivale. Modul lor de viaţă nomad, plin de conflicte şi duşmănii chiar în interiorul aceleiaşi familii, se desfăşura de cele mai multe ori în confruntări sângeroase. Cel mai tare se declara

învingător şi se întorcea vesel în tribul lui, bucurându-se de o mare onoare. Locuiau în corturi numite *iurte.* Unele erau impunătoare. Acolo se aflau cei mai înstăriţi. Aceste aşezări efemere erau confecţionate din pâslă groasă, îndeosebi cenuşie. Cele mai multe erau de culoare bleumarin. Căpetenia avea cortul de culoare aurie, mătăsoasă, sugerând numele Hoardei de Aur.

Ne aflăm în anul 1257. Solia trimisă de Berche la curtea tânărului han Sartak, urmaşul lui Batu-han, înainta anevoie pe trecătoarea care tăia Podişul Nistrului în două. Mergeau cu băgare de seamă, întrucât pietrişul era zgrunţuros, iar copitele cailor puteau scăpăta şi prăvălirea în prăpastie era iminentă. Trecuseră mai mult de zece zile de când plecaseră din Sarai, merindele erau pe sfârşite, caii obosiţi şi flămânzi. Se înserase şi umbrele nopţii îi nelinişteau pe cei şase călăreţi. Se ivise luna printre norii zdrenţuiţi. Era mare, rotundă, roşiatică. Cerul se încărca treptat de stele fosforescente, inundând împrejurimile cu o lumină difuză.

Nuredin, care conducea solia trimisă clandestin de Berche, cerceta cu luare aminte locurile pe unde ajungeau, căutând un adăpost pentru un scurt popas.

− Nu mai putem continua, prieteni! Caii au nevoie de odihnă, iar noi trebuie să ne refacem forţele. Sperăm ca mâine să ajungem la curtea hanului Sartak.

− Bine zici, stăpâne, spuse Nuran, chiar mă gândeam să-ţi propun să înnoptăm aici. Trebuie să hrănim caii, altfel suntem în pericol. Zona aceasta este bântuită de tot felul de răufăcători, hoţi, dar şi de

cumanii din satele de pe malul Nistrului, care ne pândesc să se răzbune pe noi. Nu ştiu când or înţelege că sunt supuşii noştri şi trebuie să-şi accepte soarta.

− Vor trece câteva generaţii până se va stinge această ură împotriva noastră. Rănile sunt încă adânci, Nuran, şi nu se pot uita! Dacă ai fi sincer cu tine însuţi, nici tu nu ai putea uita! Bunicii tăi au fost spulberaţi de pe faţa pământului de către ai noştri. Acum, spune sincer, trebuie să te răzbuni pe noi pentru ce-au făcut cei dinaintea noastră?

Balik, cuman ca şi Nuran, asculta dialogul şi izbucni:

− Ce repede aţi uitat cruzimea tătarilor! Noi suntem cumani, iar tu Nuredin îţi aperi neamul, de parcă era dreptul tătarilor să ne măcelărească! Ruşine să vă fie!

− Ne obişnuim cu ideea, Balik, încercă să îl liniştească Nuran. Asta e legea supravieţuirii. Te faci frate cu duşmanul, intri în graţiile lui ca să nu-ţi pierzi viaţa. N-ai ce face, dacă nu vrei să mori ca prostul!

− Adică taci şi înghite, vrei să spui? Când mă uit în ochii unui tătar, îmi vine să scot sabia sau să-i dau una peste mutra aia!

− Lasă, n-o mai face pe viteazul că nu suntem departe de ei! Dacă eram în locul lor, făceam la fel. Aşa se întâmplă când porneşti să cucereşti! Vrei să iei totul, doar nu te duci la nuntă!

− Încetaţi, interveni Nuredin împăciuitor, eu sunt tătar şi nu v-am făcut niciun rău. Vă stimez şi mă consider un prieten adevărat. Vreţi să vă răzbunaţi pe

mine pentru ce-au făcut alţii înaintea mea? Puteţi să spuneţi că nu era bine cu Batu-han? A făcut nişte legi dure că nici musca nu trece necontrolată prin stepă! Apoi ne-a dat libertate să facem ce vrem, să n-avem niciun fel de constrângeri.

− Să vedem cum va fi fiu-su, spuse cu ciudă Balik.

− Lasă, ai să vezi n-are viaţă lungă nici ăsta! Om trăi noi și vom vedea. Să nu uitați vorbele mele! interveni Nuredin, care nu dezvăluise scopul misiunii pentru care voiau să ajungă în tabăra lui Sartak.

Apoi se uită la el încruntat şi le făcu semn să tacă. Negip, fiul lui Nuredin, se uita întrebător la tatăl său.

− Fiule, nu mă întreba nimic! O să înţelegi la momentul potrivit.

− Trebuie să schimbăm caii. Dincolo de trecătoarea aceasta este un caravan-sarai, un loc special aranjat pentru asta, schimbă vorba Nuran.

− Ei, vedeţi? spuse mândru Nuredin. Şi mai spuneţi că tătarii sunt răi! *Yam*-urile astea de schimbat caii tot Batu-han le-a iniţiat, ca să fie de ajutor călătorilor care străbăteau drum lung. Este mai multă ordine şi linişte acum. Altădată fiecare făcea ce-l tăia capul. Ataca, fura, devasta caravanele negustorilor. Acum n-ai să auzi aşa ceva! Doar vreun lacom de la vamă să mai ridice pretenţii, dar îl dibuie şi pe ăla şi-i face de petrecanie. Unde-i lege, nu-i tocmeală!

***

Negip, fiul lui Nuredin, pleca pentru prima dată de acasă. Era un tânăr ambiţios. Se rugase vreo două zile de tatăl său să-l ia în această călătorie. Era atent la tot ce discutau tovarăşii de drum. Bătrânul lui tată luptase sub comanda generalului Subodei în expediţia din 1236 şi participase direct la cucerirea stepei cumane. Nuredin fusese martor la naşterea Hoardei de Aur sub conducerea lui Batu-han şi asistase la instalarea "hoardei" în mijlocul *ulus-ului*, pe cursul inferior al Volgăi, în Saraiul care avea să fie multă vreme capitală.

Nuredin îl luă pe fiul lui, Negip, lângă el ca să stea de vorbă. Simţea că e momentul potrivit.

− Îmi dau seama, fiule, că nu ştii multe lucruri, dar tocmai de aceea te-am luat cu mine în această călătorie, ca să ştii ce te aşteaptă de acum încolo. Indiferent de cine va fi hanul căruia va trebui să i te supui, tu, Negip, să nu-ţi uiţi originea ta de tătar războinic. Să nu trădezi niciodată! Minciuna şi trădarea sunt aspru pedepsite în legea noastră tătărească. Când e vorba de trădare, suntem necruţători. Lasă-i pe tovarăşii noştri cumani să-şi verse focul! Poate că au dreptate, dar răul este făcut, întoarcere nu mai există! Asta nu înţeleg ei şi tot îi trag cu sufletele lor rănite. Noi, tătarii, suntem meniţi de zeul nostru Tengri să stăpânim lumea. Este o misiune divină. Arma noastră este calul mongol. De aceea cucerim, ca să avem păşuni întinse pentru cavaleria noastră. Viaţa noastră este nomadă. Noi nu putem sta

mult timp într-un loc. Pe tătari nu-i poate opri nici apa cea repede, se spune din bătrâni.

− Părinte al meu, îţi sunt recunoscător că aflu taina izbândirii noastre.

− Negip, fiule, dorinţa mea este să fii remarcat în luptă aşa cum a fost prinţul Nogai: destoinic, iscusit şi aprig. Generalul Subodei i-a adus nenumărate laude.

− Dar cine este acest prinţ, tată?

− O să-l cunoşti când o să ajungem la reşedinţa lui de pe malul Nistrului. Nu va fi departe vremea aceea. Nogai este nepotul iubit al lui Berche şi sunt sigur că va veni vremea când îi va da acestuia un rang după laudele care i se tot aduc.

− Atunci o să-i cer lui Nogai să mă ia în suita sa.

− Tu să fii cu băgare de seamă, fiule! Se fac uneltiri împotriva fiului lui Batu-han, Sartak. Poate mâine, dacă e vremea bună, ajungem la tabăra lui Sartak.

− Şi care este misiunea specială, tată?

− Tu stai deoparte, fiule, nici să nu mai întrebi asta. Vei afla la momentul potrivit. Pot doar să-ți spun că Berche, fratele lui Batu-han, nu-l acceptă ca succesor la tron şi i-a pus gând rău. Nu ştim cum se va sfârşi totul şi nici nu iscodim pe nimeni ca să aflăm.

− Şi dacă nu-l găsim pe Sartak?

− Cu atât mai bine, vom pleca în întâmpinarea lui. De văzut, tot trebuie să-l vedem. Berche asta vrea, să nu-l găsim la reşedinţa lui.

− Cine poate opri aceste intrigi, părinte al meu? De ce te-a ales pe tine Berche?

− Pentru că are deplină încredere în mine. Dacă refuzam, îi dădeam de bănuit şi cine ştie ce mi se putea întâmpla? Pe tătar să nu-l refuzi niciodată, că imediat se răzbună. Sunt prea bătrân ca să mai fac faţă unui om ca Berche. Când îşi pune în cap ceva, se face luntre şi punte şi rezolvă. Asta trebuie s-o ştii, pentru liniştea şi siguranţa ta.

− Într-o zi vom intra şi noi în acest hăţiş?

− Suntem prea mici, fiule! Intrigile sunt pentru cei care râvnesc ranguri înalte, nu pentru noi. Eşti tânăr, nu ştii nimic din ce şi-a dorit Ginghis-han să lase fiilor săi. Acest *rege universal* n-a prevăzut că vor începe rivalităţile între triburile tătare, după ce a reuşit să le unească într-un mare imperiu. Dar iată că toate aceste duşmănii nu fac decât rău şi duc la destrămare. Îţi voi spune într-o zi totul, căci de la intrigi pornesc rădăcinile răului care se întind ca o pecingine. Tu te vei afla în interiorul acestor tulburătoare vremuri.

− Am prins eu ceva. Cearta dintre ei porneşte de la păşune, nu-i aşa?

− Este şi asta, dar mai sunt şi altele, fiul meu. Accesul la drumul mătăsii. Aici e toată buba.

− Dacă toată stepa cumană este acum a noastră, înseamnă că avem păşune suficientă pentru cai. Nu este acesta un câştig?

− Dar nu e de ajuns, fiule! Un sfetnic de-al lui Ogodei, cel de-al treilea fiu al lui Ginghis-han, a rostit

o vorbă înţeleaptă: ”*ne-am creat imperiul de pe cal, dar nu-l putem guverna de pe cal*”.

***

În noaptea aceea cu lună plină, tatăl şi fiul, au sporovăit până spre ziuă, căci au înnoptat sub o stâncă adâncită ca o peşteră. Nimeni nu putea bănui că acolo ar fi un adăpost pentru cei şase călăreţi.

Căruţe cu coviltir treceau nestingherite spre drumul mătăsii. Toţi negustorii ştiau că trecerea prin *ulus*-ul lui Batu-han este liberă, fără nicio oprelişte, căci se dusese veste că Batu-han proteja comerţul. Chiar după moartea lui, se respecta cu stricteţe această măsură de protecţie a tuturor călătorilor, negustorilor, misionarilor. Oricine dorea să traverseze stepa era în siguranţă.

Negustorii veneau la curtea lui Batu-han, cât fusese în viaţă, cu tot felul de daruri. Hanul cumpăra totul, orice ar fi fost, şi plătea pentru fiecare un preţ de câteva ori mai mare decât făcea.

Nuredin povesti toate acestea fiului său pentru a-i face cunoscute obiceiurile încetăţenite la curtea hanului, mai ales faţă de cei care-i călcau tabăra. Toate acestea făceau parte din concepţia marelui han despre un anumit mod de viaţă impus în *ulus*-ul său.

Tânărul Negip a înţeles că Batu-han a lăsat după el nu numai un imperiu bine organizat, dar şi lupta pentru putere. Ambiţia acestui mare han, demn de bunicul

său, Ginghis han, a fost să-şi extindă teritoriile peste toată centura "civilizată", întinsă de-a lungul stepei cumane, aşa încât Hoarda de Aur să tragă singură folos de pe urma negoţului practicat între Turchestan şi ţărmul răsăritean al Mediteranei. Ţinta lui supremă a fost drumul mătăsii.

− Să ştii, fiule, că Batu-han a fost silit să-l înfrunte pe hanul din Karakorum. A reuşit să ia Transoxania şi s-o ţină sub protectoratul său. De asta vreau să înţelegi că acum, când Batu-han nu mai este, fratele lui Berche nu va accepta să lase puterea în mâna lui Sartak.

Negip rămase pe gânduri. *"E ceva necurat la mijloc aici. Tatăl meu mă crede prea naiv. Acum înţeleg eu mai bine ce sfori trag ei."* Se uită la tatăl lui întrebător.

− Berche simte că Sartak nu e potrivit pentru a continua planurile tatălui său. E prea tânăr să conducă o armată ca să pună mâna pe regiunile transcaucaziene. Întinderea aceea verde de păşune din sudul Munţilor Caucaz este prea râvnită de Berche. În plus, se crede singur în stare să câştige şi drumul mătăsii. Ai înţeles, fiule?

− Am înţeles!

− Îţi spun toate astea pentru că vei intra în armata prinţului Nogai, or tot ce ţi-am spus până acum îţi va folosi în relaţia ta cu el. Îi prevăd un mare viitor de acum înainte acestui prinţ destoinic, inteligent şi atât de mândru. Când apărea, se făcea linişte. Cuvintele lui aveau puterea ecoului. Oştenii îl urmau cuprinşi de

o vrajă ascunsă şi li se părea că Nogai le-ar fi vorbit de pe un cal înaripat.

Negip asculta vrăjit vorbele tatălui său şi simţea cum creşte în el o putere nebănuită, că nimic nu e mai important pentru el de-atunci încolo decât visul acesta: de a face parte dintr-un corp de armată condus de Nogai. Vorbele tatălui lui avură un efect halucinant. În sufletul lui de adolescent plin de elan, totul se amplifica, luând proporţii mitice.

− Tare mult aş fi vrut să văd cum arată.

− Ai răbdare, ai să-l cunoşti! Eu ştiu doar că nu seamănă cu neamul mongol. Vine parcă de departe, de la capătul lumii. Este dintr-un neam de sciţi. Asta pot să-ţi spun sigur. Este înalt, cu părul ondulat, de un negru cu reflexe albăstrii, căzându-i pe umeri rebel, ca unui prinţ rătăcitor. Ochii negri, umbriţi de sprâncene stufoase, uşor încruntate, impunând respect şi o anume teamă, au o strălucire ciudată, de parcă acolo în adânc clocotesc energii nebănuite.

În mintea tânărului se năştea dorinţa de a trăi în preajma acestui prinţ misterios. Tăcea. Îi rămăseseră ochii într-un punct fix.

− Ei, Negip, unde îţi zboară gândul? La cai verzi pe pereţi? Coboară cu picioarele pe pământ, băiete! Drumul vieţii tale e lung şi să nu-ţi închipui că va fi presărat cu flori.

− Nu la cât de frumoasă va fi viaţa mea mă gândesc, părinte al meu, ci cum va fi ea alături de Nogai.

− Nu-ţi face prea mari speranţe, fiule! Aceeaşi fascinaţie a avut-o şi marele Ginghis-han, dar era fascinaţia monstrului! Un lucru este sigur, fiule! Noi, tătarii, avem o menire divină pe pământ. Marele Tengri, Dumnezeul Cerului şi al Pământului, ne-a făcut pe noi să fim stăpânii lumii. Tengri a creat lumea de dragul nostru. Păsările cerului ştiu că noi suntem stăpânii luminii şi ne slujesc numai pe noi, iar ele trăiesc datorită mărinimiei noastre. Animalele sălbatice din deşert mănâncă şi beau graţie împărăţiei noastre.

− Asta a spus marele Ginghis-han al nostru?

− Da, fiule! Iar noi avem datoria să transmitem asta din tată în fiu, să nu fie uitat neamul nostru pe pământ.

− Înseamnă că era şi el un fel de zeu?

− Nu era, fiul meu! Era sortit să fie regele nostru. De la această înălţime ne grăia. A uitat că e un om trecător. Puterea l-a orbit. De aceea zeul Tengri i-a dat cea mai banală moarte. A căzut de pe cal. Nu este asta culmea ironiei? Să fii atât de mare şi să mori atât de absurd? De altfel, Ginghis-han a consultat oracolul ca să-i dea o cale să devină veşnic.

− E trist! I s-a spulberat visul de mărire. Marele zeu a dat cu el de pământ şi i-a spulberat pretenţiile veşniciei. E posibil, tată, să te arunce un oracol direct în veşnicie?

− Nu e posibil, dar i-a dat soluţii! Să umple lumea de cât mai mulţi copii. Fii şi fiice. Atunci a avut multe soţii şi cu toate a făcut mulţi pui de Ginghis-han.

− Multe mai ştii, părinte al meu, despre marele nostru Ginghis-han!

− Cum să nu ştiu, fiule, el este rădăcina noastră. Pentru noi, de la el începe lumea. Nu mi-ar ajunge o mie şi una de nopţi ca să-ţi vorbesc despre el. Însăşi înmormântarea lui este învăluită în mister. Nici până azi nimeni nu ştie unde se află mormântul lui Ginghis-Han. Parcă s-a evaporat. Nimeni nu-l găseşte.

Se lumina de ziuă. Prin crăpăturile stâncii la adăpostul căreia cei şase călăreţi au înnoptat, se vedea lumina limpede a dimineţii de vară. Au ieşit învioraţi din adăpost, şi-au pregătit cele necesare şi-au pornit la drum.

Au lăsat Podişul Nistrului în urma lor, îndreptându-se spre pădurea de ulmi şi frasini, încâlcită, plină de liane, de trunchi culcaţi de furtuni, de tufe năpădite de ţepi şi de ierburi înalte. Au găsit cu greu un drum destul de îngust pe care s-au înşirat cu precauţie, căci desişul pădurii îţi strecura în suflet un sentiment straniu. Soarele abia se zărea pe iarba acoperită de rouă, iar umezeala stratului de frunze uscate, fărâmiţate de gerurile aspre ale iernii trecute, încetinea oarecum mersul cailor. Au mers aşa vreme de câteva ore, apoi le-a apărut în faţă un luminiş ca o mare de verdeaţă unde păşteau liniştiţi caii. Câţiva tătari le-au ieşit în cale şi, bănuind că merg la tabăra hanului Sartak, le-au dat bineţe, conducându-i spre reşedinţa tânărului han:

− Luaţi-o spre dreapta şi ţineţi drumul care duce chiar în curtea hanului. O să vă iasă în faţă paznicii ca să vă dea lămuriri.

Pe măsură ce se apropiau de tabără, drumul se lărgea făcând loc caravanelor pline cu mărfuri. Toate aşteptau să fie descărcate de slujitorii hanului în lăzi cu cufere din lemn încrustat, frumos lustruite. De-o parte şi de alta a drumului dădură peste altă păşune care cobora în pantă spre o văioagă unde păştea liniştită o cireadă de bivoli şi o turmă de capre, urmate de stăpânii lor. După înfăţişare păreau a fi cumani, îmbrăcaţi în cămăşi largi, albe încinse cu un chimir din piele de care atârnau o ploscă şi o torbă de merinde.

Ajunşi la intrarea în tabără, Nuredin făcu un semn de oprire. Îl chemă pe cumanul Nuran şi-i vorbi în şoaptă:

− Nuran, n–ar fi mai bine să ne sfătuim înainte?

− În ce privinţă să ne sfătuim, bătrâne Nuredin? Mergem de aproape şapte zile, am gonit prin stepă fără să întâlnim în calea noastră niciun sat, numai câteva caravan-saraiuri unde am schimbat caii. Nu ţi se pare ciudat că Sartak şi-a instalat tabăra în fundătura asta, într-o izolare de pustnic, de parcă am fi în junglă?

− Zic şi eu aşa, pentru că mi-e cam teamă să merg prin această pădure atât de încâlcită, cu atâtea uscături aruncate în dezordine, de parcă cineva ar vrea să ni se taie toate drumurile!

− Nuredin, eu nu înţeleg de ce te miri! Asta-i viaţa voastră nomadă. O fi având şi altă reşedinţă pe timp de

iarnă, nu-i purta tu de grijă lui Sartak. O explicaţie tot există. Aici sunt păşuni mai bogate, pline de sevă şi animalele pasc în voie.

− Nuran, vreau să înţelegi de ce pentru noi, tătarii, caii sunt mai importanţi decât propria noastră viaţă!

Nuran tăcu şi cercetă cu privirea împrejurimile, în timp ce Nuredin continuă:

− Ştii ceva, prietene? N-am venit aici de dragul lui Sartak. Am venit cu o misiune pe care tu o vei duce la capăt. Berche a hotărât să duci tu la capăt această misiune.

− Doamne fereşte, doar nu-mi cere să-l omor!?

− Nu-l omori, dar îl cinsteşti cu această licoare din partea unchiului lui, Berche, în semn de mare preţuire pentru rangul lui de mare han.

− Asta este o cinste parşivă, Nuredin! Vai de cozonacul meu! Să-l am pe conştiinţă? Şi dacă intră la bănuieli, bătrâne?

− Dacă intră la bănuieli, poţi să-ţi iei adio de la viaţă. Depinde de tine cât poţi să fii de convingător. Dacă te bâlbâi şi-ţi tremură mâna când îi întinzi cupa cu otravă, eu nu răspund de tine! Nu te cunosc! Am plecat! Mă fac nevăzut!

− Bravo, prietene! Afurisită capcană îmi întinzi, tătarule! Iată până unde merge vicleana ta prietenie!

− Berche a hotărât asta, nu eu! Înţelege-mă că nici mie nu-mi cade bine misiunea asta. Putem noi să ne opunem? Am avea amândoi aceeaşi soartă. O să facem

în aşa fel să îndeplinim această treabă fără să păţim nimic. Am tot interesul să scăpăm amândoi.

Nuran îşi mai reveni şi căpătă mai multă încredere.

− O să-l ademenesc şi o să-i transmit cum se cuvine mesajul lui Berche în aşa fel ca să nu se prindă!

Era pe la sfârşitul lunii iulie. Ajunşi în tabără, unul dintre sfetnicii lui Sartak îi anunţă cu părere de rău că stăpânul lor e plecat în ospeţie la hanul Monghe.

− Nuran, e cel mai bun moment să mergem în întâmpinarea lui. E mai bine să se întâmple asta pe drum, căci avem timp să ne facem nevăzuţi prin pădure. E mai greu să ne ia urma, dacă ar bănui ceva.

Înainte de a face cale întoarsă, cei şase avură timp să observe ce se întâmplă în tabăra lui Sartak. În curtea hanului intrară tot felul de negustori conduşi de un funcţionar nestorian. Nuredin observă un alai de creştini, îndeosebi ruteni şi bulgari, apoi câţiva cerchezi şi alani. Toţi aduceau daruri pentru han şi demnitarii lui. Se auzea toaca sunând, chemând la slujbă religioasă pe creştinii greci.

De departe băteau clopotele. *“Unde suntem?”* se întreba Nuredin, uitându-se peste tot în jurul lui şi asistând la această defilare de neamuri. Dregătorii şi calfele îi conduceau pe negustori în spaţii special amenajate pentru a depozita toate acele daruri pentru care erau plătiţi pe cinste. Nuredin se gândi cu amărăciune: “*Şi noi am bătut atâta drum ca să stricăm aceste rânduieli! Să curmăm o viaţă pentru alta despre care nu ştim dacă va fi sau nu mai demnă!”*

Încerca să-şi ascundă această tristeţe faţă de Nuran, cel care era desemnat să ducă la capăt această nelegiuire. Îl privi pe furiş pe cuman şi iarăşi îi veni un gând nesăbuit: *"Bietul Nuran! Cine ştie dacă nu cumva Berche i-a pus gând rău şi lui, după ce îi face de petrecanie lui Sartak!"*

Nuran spuse şi el cu un fel de şovăire în glas, de parcă i-ar fi ghicit gândurile tovarăşului de drum:

− Asta-i soarta noastră, a cumanilor! Suntem aruncaţi la înaintare pentru sacrificiu! Voi, tătarii, sunteţi obişnuiţi cu tehnica asta. Aşa aţi făcut de câte ori aţi cucerit o cetate. I-aţi trimis în faţă pe supuşi ca să vă protejaţi pe voi. Aţi cucerit, masacrându-vă învinşii! Câteodată îmi vine să vă sfarm capul ca la şerpi. Nu m-am gândit că şi mie mi se va întâmpla asta.

Nuredin înghiţi în sec. Nu mai avea niciun cuvânt de consolare. Asta era un adevăr şi în faţa adevărului nu poţi decât să dezarmezi. Cuvintele sunt de prisos. Se schimbase la faţă, îl privi pe Nuran cu milă şi ordonă plecarea. Făceau cale întoarsă în întimpinarea hanului Sartak ce urma în curând să cadă şi el victimă invidiei şi beţiei de putere a lui Berche de a deveni el Hanul Hoardei de Aur.

Urmăreau cu atenţie toate mişcările din pădure. Apoi trecură dincolo de luminişul în care cumanii îşi aduseseră turmele de capre şi cirezile de bivoli şi apucară pe drumul ce-i scotea din pădurea cea neprimitoare atât de întortocheată şi de sinistră. Pe drumul şerpuit ce traversa păşunea care făcea

legătura cu podişul Nistrului, văzură suita hanului Sartak. Şi-au dat seama imediat că este un alai imperial după hainele lucioase ale lui Sartak şi după caii ce purtau coama ridicată în sus, uşor arcuită, de culoare albăstrie. Mergeau în tăcere. Se vedeau doar bananierele în mişcarea sacadată sus-jos, în tropăitul cailor. Nuredin se pregăti să dea salutul de întâmpinare şi coloana se opri. Se aplecă la urechea lui Nuran şi mai apucă să-i şoptească:

− Nuran, vino-ţi în fire! Nu da înapoi, că ne găsim amândoi sfârşitul!

− Mărite han, începu Nuredin, avem bucuria să vă înaintăm această scrisoare de la iubitul Măriei voastre unchi, Berche, care vă transmite toate urările de sănătate, viaţă lungă şi domnie binecuvântată!

− Îi mulţumesc slăvitului meu unchi! Propun să facem un scurt popas ca să citesc această scrisoare şi să vă dau de îndată un răspuns.

− Unchiul Măriei voastre vă invită la reşedinţa lui din Sarai. Vă aşteaptă să puneţi la cale nişte treburi urgente legate de comerţul din cetăţile veneţiene şi genoveze de pe malul Mării Negre, rosti Nuran cu o voce convingătoare şi protocolară.

Deşi îi tremurau genunchii, Nuran reuşi să zâmbească cât se poate de prietenos, încât Nuredin îl privi cu mare admiraţie.

− În cinstea măriei voastre, destoinicul dumnea-voastră unchi, Berche, vă roagă să închinaţi un pahar din această licoare, cea mai bună ambrozie, special

pregătită pentru Domnia voastră, mai spuse Nuran, întinzându-i grăbit sticla, cu o mare siguranţă în mişcări şi zâmbindu-i inocent.

Tânărul han Sartak, sorbind cu plăcere din licoare, rosti încântat:

− Duceţi unchiului meu urările mele de bine şi transmiteţi-i că voi sosi cât de repede pot ca să punem la cale tot ce a plănuit şi să continuăm dorinţele răposatului meu tată.

Apoi făcu semnul de pornire, pierzându-se în depărtare pe drumul străjuit de păşune şi arbuşti, până la orizont unde se profila pădurea lui Sartak.

Răsuflând uşuraţi, Nuredin, însoţit de fiul său Negip, Nuran şi ceilalţi slujitori care habar nu aveau ce se întâmplase, porniră în fugă spre Podişul Nistrului, pierzându-se pe aceeaşi trecătoare anevoioasă pe unde veniseră. Conduceau caii de căpăstru, păşind cu mare băgare de seamă, dar siguri că nu-i mai aşteaptă nicio primejdie. Îi aştepta însă Berche cu sufletul la gură. Primi cu uşurare vestea că Nuran l-a ademenit cu vorbe meşteşugite pe Sartak. Berche îi bătu pe umeri, copleşindu-i cu promisiuni că vor fi răsplătiţi la timpul potrivit. Îi sfătui să ţină totul în taină, strecurând câteva vorbe care pentru Nuran nu sunau a binecuvântare.

Din acea zi Nuredin încercă să-l evite pe prietenul lui cuman. Ştia el Nuran să tălmăcească mai bine vorbele lui Berche şi de aceea în adâncul sufletului îi încolţi ideea de a fugi cât mai repede şi cât mai

departe. Speranţa lui era să intre în oastea lui Nogai şi să stea cât mai departe de Sarai.

Nuredin, la rândul lui, se întreba care va fi următorul pas al lui Berche. Se simţea bătrân şi neputincios. Îşi dorea să stea departe de uneltirile acestuia.

Nuran, Balik, Nuredin şi fiul său Negip făceau acum parte din suita hanului Berche, de curând înscăunat ca moştenitor de drept după moartea neaşteptată a hanului Sartak.

***

Complotul împotriva lui Sartak s-a pierdut în uitare, iar cei care au făptuit nelegiuirea au jurat că vor ţine ascuns lucrul acesta până la moarte. În privinţa asta Berche era liniştit. Numai cumanul Nuran se temea pentru viaţa lui. Înţelegea că nimic nu e mai greu de stăpânit decât puterea, ambiţia, orgoliul şi invidia. Toate acestea măcinau familia ginghizhanidă.

Berche puse la cale o expediţie în Caucaz. Ţinta lui era să acapareze noi teritorii şi să-l deposedeze pe vărul lui, Hulegu, de păşunile transcaucaziene şi să aibă acces la drumul mătăsii prin Tebriz. Tonul conflictului l-a dat Hulegu.

Cei trei sfetnici, Nuredin, Nuran şi Balik se întâlneau uneori în taină, chibzuind ce mai au de făcut în ceea ce priveşte deciziile pe care le lua hanul Berche, uneori fără să le ceară părerea.

− Voi credeţi că hanului îi pasă de ce credem noi? Suntem de formă sfetnicii lui. Are el planurile lui ascunse, rosti cu îngrijorare Nuran.

Nuredin încercă să-i liniştească:

− Acum o săptămână a trimis, fără să ne întrebe pe noi, o solie la curtea hanului Hulegu să-i ceară teritoriile transcaucaziene pe motiv că ar fi moştenirea lui prin donaţie, încă de la bunicul său, marele Ginghis-Han.

− Asta s-o crezi tu, Nuredin, spuse Balik bănuitor ca întotdeauna. Berche nu-i prost! Asta este tehnica lui: să trimită la înaintare solie, ştiind că nu va obţine nimic!

− E un fel de declaraţie de război, puse paie pe foc Nuran!

− Nu se ştie, poate Hulegu va accepta să împartă totul frăţeşte, îi linişti Nuredin.

− Nici vorbă! dezvălui Nuran ultimul zvon. A dat poruncă călăilor să le taie capul celor doi soli, îţi închipui? Asta puteam să păţim şi noi când ne-a trimis în misiune la Sartak. Şi acum mă tem pentru viaţa mea.

Balik a tăcut cât a tăcut, apoi a izbucnit furios:

− Asta a aşteptat! Pretext pentru a porni război împotriva lui Hulegu. Precis ni se pregăteşte şi nouă ceva! Ne trimite iar la înaintare ca să ne piardă urma!

− Va fi doborât, îţi spun eu, conchise Nuredin. Întotdeauna când am spus eu ceva, s-a adeverit.

În timp ce sfetnicii sporovăiau ba de una, ba de alta, hanul Berche trimise după ei să-i cheme în sala tronului:

Calfa Toregin îi găsi într-un târziu şi se năpusti asupra lor cu vorbe de ocară:

− V-aţi uitat locul, îngâmfaţilor? V-a dat măritul han apă la moară şi v-aţi luat-o în cap? De când vă caut, înfumuraţilor! Imediat să vă înfăţişaţi înaintea hanului care e supărat foarte. E zarvă mare în tot palatul!

Cei trei ascultară cu nelinişte cuvintele calfei şi se îndreptară în grabă spre sala tronului:

− Suntem aici, mărite han! Ne cerem iertare pentru întârziere, dar fiul meu Negip…

− Lasă-l pe fiul tău, Nuredin! Se abat nori negri asupra noastră! Hulegu vrea război şi dacă vrea, o să-l aibă cu vârf şi îndesat.

− N-avem armată suficientă, mărite han!

− O vom face, sfetnicii mei! Pregătiţi o trupă de oşteni şi plecaţi într-un raid prin satele de pe malul Niprului unde trăiesc cumanii şi capturaţi tineri buni de luptă. În jumătate de an, până la iarnă, mărim efectivul şi îl luăm cu asalt pe Hulegu. Îl învăţ eu minte cine este mai tare!

− Am înţeles, mărite han! În câteva zile pregătim cavaleria, ne luăm cele necesare şi purcedem la drum.

− Capturaţi toţi bărbaţii pe care-i întâlniţi în cale. Luaţi cu voi şi frânghiile. Dacă se opun, îi prindeţi cu

laţul şi-i înghesuiţi în caravane. Aveţi grijă să nu le lipsească de-ale mâncării, să nu moară pe drum. Dacă sunt înverşunaţi şi vor să fugă, atunci îi achitaţi pe loc, dar eu cred c-au învăţat lecţia şi n-or să facă nazuri!

− Mărite han, interveni Nuran, eu vă garantez că îi voi aduce de bună voie pe cumanii mei. N-o să fie nevoie să-i capturăm cu forţa. Sunt mai bucuroşi să fie înrolaţi în cavaleria noastră decât să muncească pământul. Însă vin cu o propunere: după ce-l învingem pe Hulegu, să-i răsplătim cum se cuvine. Le daţi câte o bucată de pământ ca să crească şi ei animale. Ştiţi, noi, cumanii, suntem mari crescători de bivoli şi malaci. În felul acesta vor avea cu ce să plătească tribut hanatului.

− De acord, Nuran! Numai să-i venim de hac vărului meu, Hulegu!

− Mărite han, interveni Nuredin, cred că nu aveţi nimic împotrivă să facem şi câteva raiduri de jaf. Avem nevoie de provizii pentru iarnă. Nu putem pleca la război fără merinde.

− Voi veţi cumpăni mai bine la faţa locului. Dacă rutenii se vor învoi să vă dea provizii de peşte sărat, iar cumanii carne uscată de batal, totul va fi bine!

− Noi vom pleca cu caravanele, ca să nu le dăm de bănuit cumanilor. O să creadă că suntem negustori şi n-o să ne atace de la distanţă. Ei sunt şi acum înverşunaţi împotriva tătarilor, mărite han, să nu fie cu supărare!

− Bănuiesc, Nuredin! Cumanii sunt la fel de războinici ca şi noi. Nu uită aşa uşor experienţa dureroasă prin care au trecut. Rana e încă deschisă! Nu am ce să le fac! E de ajuns că le-am dat libertate în tot ceea ce vor să facă. Nu vreau decât plata tributului la timp. Atât!

Balik avu şi el ceva de spus:

− Mărite han, eu cred că şi cu rutenii trebuie să fim precauţi. Am auzit că şi-au învăţat şi fetele să tragă cu arcul şi săgeata. În plus, ştiu să mânuiască sabia ca un oştean tătar. Se tot aud poveşti printre ai noştri. O fi, nu o fi adevărat, dar până nu faci foc nu iese fum.

− Dacă-i vorba pe-aşa, răpiţi-le! Avem nevoie de ele! Dar cât mai puţină vărsare de sânge! Mai bine îi luăm ca sclavi. Facem bani frumoşi cu ei pe pieţele din cetăţile de pe malul Mării Negre.

− La toate vă gândiţi, mărite han! Cinste Măriei voastre!

− Încă un lucru! Neapărat să intraţi în sat noaptea! Îi luaţi prin surprindere! N-o să fiţi recunoscuţi de prima dată!

− Am înţeles, mărite han! Contaţi pe noi, n-o să vă dezamăgim!

Începu mobilizarea pentru raidul ordonat de Berche. Cei trei sfetnici se întâlniră în taină să pună la punct detaliile privind plecarea la drum lung, dar mai ales, discutară despre posibile pericole care s-ar putea ivi pe drum. Cel mai neîncrezător dintre toţi era Nuran. De când cu misiunea de otrăvire a lui Sartak, nu mai

avea linişte. Avea tot felul de coşmaruri, se trezea în puterea nopţii la strigătul disperat al lui Sartak, cerând ajutor.” *Sunt tânăr, cumanule Nuran, salvează-mă! Ce ţi-am făcut eu ţie, omule? N-am nicio datorie faţă de nimeni! De ce a trebuit să-mi găsesc sfârşitul acesta nedrept? Cine ţi-a ordonat?*“

Nuran se trezea transpirat, ţipând cât îl ţinea gura, încât se auzea în camera slugilor: ”*Berche! Berche, nenorocitul! El e de vină!”*

Calfa Tughulgea, o tătăroaică bătrână şi pricepută în descântece, auzise mai multe nopţi la rând ţipetele lui Nuran. Se gândise bine dacă să facă vâlvă pe chestia asta sau să tacă şi să rezolve singură această problemă. Îl îndrăgea pe Nuran de mulţi ani, în taină. Acum se ivise ocazia să-i facă un bine. Intră în camera lui cu un lighean pregătit din timp cu tot felul de buruieni, îl descântă cum ştiu ea mai bine, până când nefericitul căzu într-un somn adânc, fără să ştie ce s-a întâmplat cu el. De atunci, Nuran nu-şi explica liniştea din sufletul lui, nu ştia de ce nu mai visează urât. De multe ori îi ieşea în cale Tughulgea şi-i zâmbea cu subînţeles, lăsându-l pe Nuran nedumerit. Dar trecea mai departe, gândindu-se la ale lui.

Nuredin îl îşi privi prietenul cuman cu ironie:

− Mă mir de tine, de nu mai pot! Cum de ţi-a trecut teama aşa dintr-o dată? Nu mai tremuri când îl vezi pe han. Ce s-a întâmplat cu tine?

− Ce să se întâmple? Uite aşa, m-am liniştit! Dacă hanul n-are nicio mustrare de conştiinţă, eu de ce să am?

− Eşti tare, Nuran! Bravo ţie! Pot merge cu tine până la capătul lumii!

− N-o lua chiar aşa! Stai să vezi ce ne aşteaptă! Nu mergem la nuntă! Presimt că vom asista la un măcel! Raidurile astea de jaf se lasă întotdeauna cu vărsare de sânge! Omul nu-şi dă agoniseala aşa tam-nisam! Nimeni nu se supune de bună voie! Eu n-am văzut cuman sau rutean să se umilească în faţa tătarului! Au şi ei mândria lor!

− Păi dacă-i aşa, să ne înarmăm şi noi, Nuran! Vrei să murim ca proştii primii? Dacă ne dibuie că suntem tătari, ne dau foc la caravane, în primul rând. Aşa că ne luăm cele necesare ca orice soldat. De-om vedea reaua, cum se zice, o luăm la fugă spre râu. Îl trecem în grabă şi ieşim pe partea ailaltă nevătămaţi.

− Uşor de zis! Dacă zici că le-au instruit şi pe rutence, alea sunt mai furioase decât tigroaicele!

− Le răpim întâi pe ele! Le băgăm în caravane şi pe-aici ţi-i drumul! Numai să avem grijă să le legăm fedeleş, că sunt puternice. Sunt fiice de pescari!

Balik ascultă aparent apatic, apoi izbucni:

− Eu nu merg! Dacă n-am sabia la brâu, n–am ce căuta! Nu-i destul cât am colindat să-i fac hatârul lui Berche? Acum tot pe noi ne trimite? Îmi pun capul că vrea să scape de noi! Mai bine am fugi în lume!

− Unde dracu’ să fugim când peste tot e numai pază! Ne-ar găsi şi-n gaură de şarpe!

− Atunci nu plecăm neînarmaţi! Şi cu asta basta! încheie categoric Balik.

− Stai aşa, Balik! Cu ce vrei să ne înarmăm?

− Păi cu pumnal, cu sabie la brâu, cu o lance ascuţită prevăzută cu un cârlig, o frânghie din păr de cal cu laţ. Cum vrei să-i vânăm pe ruteni sau pe cumani? Cum mărim efectivul, dacă nu se predau de bună voie? Îi agăţăm şi-i aruncăm în căruţă.

− Nu noi trebuie să facem treaba asta, Balik, ci soldaţii.

− Dar e bine să avem la noi toate astea, poate ne trebuie la altceva.

− Are dreptate Balik! completă Nuran precaut. Dacă plecăm neînarmaţi, s-ar putea să nu ne mai întoarcem vii!

Nuredin îl privi pe Nuran cu luare-aminte:

− Prietene, toată viaţa vei purta pe suflet povara asta pe care ţi-a lăsat-o Berche. O să ai mereu teama că cineva stă la pândă ca să te înşface binişor şi să te arunce pe lumea cealaltă.

− Apoi, Nuredin, cât mi-a mai rămas de trăit? Şi dacă oi muri mai devreme, ce-ar fi? S-ar surpa lumea? Cu mine sau fără mine, viaţa merge înainte!

− Şi pentru mine e tot la fel, bunul meu prieten! Vreau să-l văd pe Negip al meu în grija prinţului Nogai. Este din sânge ginghizhanid şi cine se trage din neamul ăsta va duce cu cinste mai departe numele de tătar!

− Ei, uite de asta vă admir eu pe voi, tătarii! Cine apucă să câştige încrederea unui tătar, om s-a

făcut! Dar dacă trădează sau umblă cu minciuna de colo-colo şi cu intrigi, nu mai scapă viu!

A doua zi cei trei sfetnici i-au adunat pe comandanţii de trupe şi au stabilit toate amănuntele. Au avut grijă ca fiecare soldat să aibă la el o ploscă pentru *kumâş,* lapte sau apă, provizii de caş uscat, carne uscată, un burduf din piele de capră pentru a putea trece, dacă va fi cazul, peste cursul apelor.

Nuran tot intervenea ca un om păţit:

− Trebuie să ne aşteptăm la orice când plecăm la drum lung.

A doua zi, în zori, Nuredin părăsi tabăra lui Berche, lăsând în urmă palatul învăluit în răcoarea dimineţii şi aerul proaspăt al fluviului Volga, curgând impasibil, ducând cu sine învolburata istorie a unui imperiu măcinat de rivalităţi, de orgolii şi de luptă pentru putere. Se gândea la ce-a fost imperiul mongol în vremea lui Ginghis-han şi ce-a ajuns. Cu cât treceau anii, vedea invidia, orgoliile, rivalităţile dintre fraţi, iar fala familiei cinghizhanide pălea precum petalele de flori supuse vestejirii.

− Ascultă aici la mine, Nuran, eşti tu cuman, dar asta nu mă impiedică pe mine, tătar fiind, să nu-ţi mărturisesc cât mă întristează când văd cum se spulberă *ulus*-urile lui Ginghis-han unul câte unul. Cum îşi pierd măreţia! Mâine-poimâine vezi că nu mai e nimic, că s-au stins precum cărbunii în vatră, că s-au risipit purtate de vânturile aspre ale stepei.

− Şi o dată cu ele, Nuredin, şi noi. Toate se vor pierde în amarul timpului. Ca un fum!

− Ce-am fost şi ce suntem noi, Nuran? Nişte omuleţi ducând o viaţă nomadă. Ne-am mutat din loc în loc, într-un continuu neastâmpăr, ca să cucerim lumea.

− Asta aşa e, spuse Nuran cu o oarecare satisfacţie. Sunteţi câtă frunză, câtă iarbă şi vreţi să împânziţi lumea! Într-o zi o să vi se înfunde!

Caii goneau prin stepă ca o vijelie sub un soare blând de septembrie. În depărtare coline golaşe căpătau însemnele toamnei, rumenite de amăgitoarele veri asiatice. În rest, întinderi nesfârşite de pajişti de un verde fraged, iar din loc în loc cărări şerpuite care se pierdeau în zare. La orizont, puzderie de cai, herghelii întregi şi mulţi călăreţi înşiraţi la întretăierea cerului cu pământul. Pâlcuri de fum împrăştiate de vânt îmbâcseau aerul cu un iz greoi de cuptor încins. De-o parte şi de alta a drumului se profilau dealuri golaşe, stâncoase, de culoarea untului, la poalele cărora se desluşeau corturi înghesuite unele în altele. Printre ele mişunau oameni întunecaţi la faţă, nişte forme fantomatice, masive, abia le desluşeai chipul printre pletele negre lăsate pe spate. Purtau haine largi, gri-închis cu petece negre lucioase, până aproape de pământ. Unii dintre ei purtau turbane negre vălurite pe frunte, terminate în formă de con de culoare aurie. Erau atât de mulţi, încât păreau că izvorăsc din pământ. Cu busturi mari aproape pătrate, cu membre scurte şi faţa lată, păreau de departe nişte urşi mişcându-se greoi, poate din cauza hainelor vălurite în

jurul corpului masiv. Cu cât te apropiai de aşezările lor haotice şi-i priveai mai bine, îţi dădeai seama că semănau izbitor unii cu alţii. Aceleaşi feţe late cu nasuri turtite, ochii mici uşor lunguieţi, sclipind ca nişte licurici în noapte. Se aruncau dintr-o dată pe cai. Oricât de masivi ar fi fost, stăteau ca nişte stane de piatră, scrutând orizontul cu siguranţa stăpânului absolut.

Corturile lor, nu aveau toate aceeaşi dimensiune. Unele erau mai mici, din pânză vişinie, altele bleumarin închis, mai late şi mai încăpătoare. Acolo locuiau căpeteniile tătare.

Cele două coloane armate sub conducerea lui Nuredin treceau fără niciun fel de teamă, grăbindu-se să ajungă la Podişul Nistrului înainte de a se însera ca să poată trece pe lumină. Însă în cale le ieşiră trei tătari dându-le bineţe şi întrebându-i unde se duc. Nuredin opri coloana şi li se adresă foarte calm.

− Venim de la palat. Hanul Berche ne-a trimis într-un raid prin satele cumane pentru provizii. În plus, avem de strâns şi ceva tribut de la stăpânii acestor locuri. V-am încălcat cumva proprietatea?

− Dacă voi sunteţi trimişii hanului Berche, aflaţi că noi suntem tătarii lui Nogai. Ne-am instalat corturile pentru a sta de veghe în stepă. Sunt destui cerchezi care încalcă regulile şi trec cu turmele fără să plătească tribut.

− Deci controlaţi stepa?

− Cam aşa ceva. Dacă vreţi să ajungeţi dincolo de deal, aţi luat-o pe un drum greşit. La trecătoare nu se ajunge pe aici.

− Dar pe unde, tovarăşii mei?

− Vă întoarceţi la dreapta şi-o luaţi spre versantul de nord. De acolo începe Podişul Nistrului. În două zile sunteţi în satele de pe malul Nistrului. Depinde ce vă interesează.

− Aprovizionare. Ne pregătim de război.

− Slabe speranţe! Noi am trecut pe acolo, dar nimic n–am găsit. Nu mai e niciun vânător în sat. Sunt plecaţi cu caravanele negustorilor la vânat hermine. Fac bani frumoşi din vânat. Problema este că nu-şi achită datoria faţă de han şi pentru asta au de suferit toţi.

− Credeam că e pustietate, dar văd peste tot tabere de tătari.

− S-a terminat cu pustietatea de mult! Acum totul este controlat şi supravegheat.

− Atunci avem linişte la drum!

***

Berche îşi făcuse capitala lui. În cinci ani de când luase puterea, înfăţişarea Saraiului lui Berche era cu totul alta. Sub domnia lui devenise unul dintre cele